

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 Oslo
(Brev med vedlegg er oversendt elektronisk til postmottak@kd.dep.no)

Vår ref.: 2005/4258 - 31498/2006

Deres ref.: 200606450

Dato: 20.12.2006

Høringsuttalelse om endring i opplæringsloven og friskoleloven med bl.a. forslag om lovregulering av reklame i skolen

Det vises til brev fra Kunnskapsdepartementet datert 30.10.2006 med forslag til endringer i opplæringsloven og friskoleloven med bl.a. forslag om lovregulering av reklame hvor høringsuttalelser må være departementet i hende innen 9. januar 2007 ved elektronisk oversending.

Saken ble lagt fram for Utdannings, kultur og helsekomiteen i sak nr. 98/2006 i møte 14.12.2006.

Vedtaket lyder:

"Østfold fylkeskommune slutter seg til departementets forslag til lovregulering av reklame i skolen."

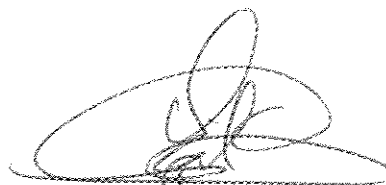
Vedlagt følger:

- Fylkesrådmannens saksdokument med forslag til vedtak.
- Utskrift av protokoll.

Vennligst ta kontakt om det skulle være forhold som ønskes nærmere avklart.

Med vennlig hilsen

Atle Haga
fylkesrådmann

Egil F. Olsen
fylkesdirektør

2 vedlegg

Utvalgssak			
Utvalg	Sak	A nr.	Møtedato
Opplæring, kultur og helsekomiteen	98/2006		14.12.2006
Saksnr.:	2005/4258		
Filnavn:	johand-20061128-reklame i skolen		

Høring om forslag til endringer i opplæringsloven og friskoleloven med bl.a. forslag om lovregulering av reklame i skolen

Vedlegg: 1. Høringsnotat med forslag til endringer i opplæringsloven og friskoleloven

Innledende orientering

Kunnskapsdepartementet har i brev av 30.10.06 sendt ut forslag til endringer i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringen (opplæringsloven) og forslag til endringer i lov 4. juli 2003 nr. 84 om frittstående skoler (friskoleloven) på høring.

Høringsuttalelser må være departementet i hende innen mandag 9. januar 2007.

Forslagene omfatter endringer på følgende områder:

1. Lovregulering av reklame i skolen.
2. Innføring av en bestemmelse i opplæringsloven om godkjenning av videregående skoler basert på bilaterale mellomstatlige avtaler.
3. Innføring av en bestemmelse i opplæringsloven om kollektiv ulykkesforsikring.

Fylkerådsmannen har etter en nærmere vurdering funnet å legge fram punkt 1 med tanke på innsending av høringsuttale til departementet fra Østfold fylkeskommune. Når det gjelder punktene 2 og 3 gis slik orientering:

2. Innføring av en bestemmelse i opplæringsloven om godkjenning av videregående skoler basert på bilaterale mellomstatlige avtaler.

På videregående skoles nivå har Norge i dag kun bilateral mellomstatlig avtale med Frankrike: "Ambassade de France Lycée français René Cassin" (Den franske skole)

Departementet fremmer forslag om følgende ny paragraf § 3-11 i Opplæringsloven med følgende ordlyd:

"§ 3-11 Private vidaregåande skoler

Departementet kan godkjenne ein privat vidaregåande skole når det ligg føre ein bilateral mellomstatlig avtale om dette. I samband med godkjenninga kan departementet gjere unntak frå krava i opplæringslova, og forskrift gitt i medhald av lova."

Lovendringen forventes ikke å være aktuell i Østfold.

3. Innføring av en bestemmelse i opplæringsloven om kollektiv ulykkesforsikring

Departementet fremmer forslag om følgende ny paragraf § 13-3b i Opplæringsloven med følgende ordlyd:

"§ 13-3b Plikt for kommunen og fylkeskommunen til å sørge for ulykkesforsikring

Kommunen og fylkeskommunen plikter å sørge for ulykkesforsikring for elevene. Departementet gir nærmere forskrift om ulykkesforsikring.”

Østfold fylkeskommune har en kollektiv ulykkesforsikring for elever plassert hos KLP. Dekningen er knyttet til folketrygdens grunnbeløp (G). 1G utgjør i dag kr 62.892 kr. Dekning ved 100 % invaliditet er 5G (kr 314.460). Ved dødsfall er dekingen 0,5G (kr 31.446).

Høring: Lovregulering av reklame i skolen

Bakgrunn

Regjeringen har i Soria Moria-erklæringen et mål om å motarbeide kommersialisering av undervisningssektoren samt å begrense kommersialiseringen av offentlige rom.

Reklame i skolen har ved flere anledninger vært oppe til debatt, herunder også behovet for lovregulering. Skolen er likevel foreløpig mindre preget av kommersialisering enn mange andre arenaer for barn og unge. Kunnskapsdepartementet er opptatt av at det skal være slik i framtiden også, og mener lovregulering av reklame i skolen vil være et egnet virkemiddel for å motvirke dette.

Gjeldende rett

Verken opplæringsloven eller forskrift til opplæringsloven har i dag noe direkte forbud mot reklame i lærebøker eller andre læremidler. Det er skoleeiers ansvar å vurdere kvaliteten i lærebøkene.

Reklame er heller ikke regulert i friskoleloven.

Retningslinjer og veiledninger i andre land

Ingen av de andre nordiske land har lovregulering av reklame i skolen, men har retningslinjer eller veiledninger om markedsføring og sponing i skolen. Finland og England har retningslinjer som er rettet både mot skolen og bedrifter som ønsker å sponse skolene. Hensikten er å oppnå en etisk og restriktiv holdning blant sponsorene, og også hos skoleledere. *Forbrukerombudet i Finland* har utarbeidet retningslinjene som tar utgangspunkt i lovverket for forbrukerrettigheter og markedsføring.

I Danmark har *Forbrugerstyrelsen* gitt ut en veiledning som i hovedsak er rettet mot bedrifter som ønsker å sponse skoler.

I Sverige har *Konsumentverket*, i samarbeid med skoleverket og kommuneforbundet, utarbeidet en veiledning for å utarbeide lokal policy for sponing i skolen.

Kartlegging av reklame i skolen

Statens Institutt for forbruksforskning (SIFO) foretok på oppdrag fra Utdannings- og forskningsdepartementet en kartlegging av omfanget av reklame i lærebøker i grunnskolen. SIFOs rapport, som ble lagt frem i 2003, viste at omfanget av markedsføring i skolen i dag er lite.

Framtiden i våre hender la i juni 2005 fram rapporten "Skolen – en reklamefri sone?". Rapporten ble sendt til 3000 skoleledere, og 753 rektorer besvarte henvendelsen. Rapporten viser at 93 prosent av 753 skoler har mottatt varer eller tjenester gjennom sponing, reklamefinansiering eller partneravtaler med næringslivet de siste to årene. For barneskoler er det i hovedsak snakk om å motta matbokser og refleksvester/ sikkerhetsutstyr. I ungdomsskolen er omfanget av sponing mindre, til gjengjeld dreier det seg oftere om kontroversielle varer som brusautomater. Partneravtaler med næringslivet forekommer imidlertid oftere i ungdomsskolen, og slik partnerskap oppleves gjennomgående som positive og handler stort sett om kompetanseoverføring og næringslivskontakt for elevene. Hele 66 prosent av rektorene i ungdomsskoler som ikke har slike avtaler, etterlyser dem.

I følge rapporten fra *Framtiden i våre hender* er omfanget og tilbudet om sponsede lærebøker lite (3 prosent). Rapporten viser videre at 45 prosent av rektorene oppgir at de håndterer

sponsing fra sak til sak, mens 42 prosent forholder seg til kommunale vedtak. Bare 6 prosent sier at det er utarbeidet egne retningslinjer på skolen (mer utbredt på store ungdomskoler) Et klart flertall av rektorene (76 %) ønsker seg en eller annen form for regulering; de fleste vil ha "nasjonal, offentlig regulering".

Departementets vurderinger

Departementet uttaler at det er viktig å være realistisk i forhold til at skolen og at den ikke kan bli fullstendig fri for kommersiell påvirkning. En variert og aktuell opplæring krever i dag hjelpemidler som aviser, magasiner, tidsskrifter og internett, hvor det også vil være reklame. Et for kategorisk og altomfattende forbud mot reklame i skolen er derfor uaktuelt.

Departementet har vurdert om det bør være et direkte reklameforbud avgrenset til lærebøker, men mener at dette vil være en lite hensiktsmessig lovregulering. Begrepet "læremidler" er delvis i ferd med å erstatte begrepet "lærebok". Utviklingen på dette området har ført til at det tilrettelagte fagstoffet nå enten publiseres i et annet medium enn læreboka, eller er en "pakke" som kan inneholde både lærebok, arbeidsbok, lærerveiledning og nettbaserte ressurser.

Departementet er opptatt av å få en lovregulering som i størst mulig grad kan skjerme elevene mot uønsket reklame og uønsket påvirkning, samtidig som skolen må kunne bruke ulike læremidler og læringsarenaer, og samarbeide med ulike parter i nærmiljøet. En hensiktsmessig lovregulering vil derfor være en bestemmelse som pålegger skolen en plikt til å sørge for at elevene ikke utsettes for reklame som er egnet til å skape kommersielt press eller som i stor grad kan påvirke holdninger, atferd og verdier, blant annet på skolens område, i lærebøker og læremiddel for øvrig. Skoleledere og lærere er de nærmeste til å foreta fornuftige vurderinger av hva som er uønsket og skadelig påvirkning av elevene. Slike vurderinger kan også være ulike, avhengig av elevenes alder. Samtidig er dette tema som bør drøftes med elevene, i skolens rådsorganer og i samarbeid med foreldrene.

Departementet presiserer likevel at bestemmelsen i praksis betyr at det ikke vil være tillatt med noen form for reklame som skolen mener vil ha en uheldig påvirkning på elevene, samtidig som det fortsatt vil være mulig med reklameplakater fra lokalt kulturliv om konserter, utstillinger eller andre kulturelle opplevelser.

På dette området vil det imidlertid kunne oppstå spørsmål om hva som er akseptabelt eller ikke. Det foreslås en lovbestemmelse der skolen må utøve skjønn i det konkrete tilfellet. For å bidra til at skjønn ikke skal bli vilkårlig, bør lovbestemmelsen suppleres med en veileder om reklame, sponsing og andre salgsfremmende tiltak i skolen. Veilederen vil kunne gi sentrale retningslinjer, og dermed få en viktig funksjon ved praktiseringen av bestemmelsen. For at veilederen skal bli utformet på en god måte og fungere etter hensikten, vil representanter for brukerne, interesseorganisasjoner og næringslivet bli invitert til å delta i arbeidet med å lage veilederen.

På bakgrunn av ovenstående mener departementet at en skjønnsmessig lovbestemmelse kombinert med en veileder vil være mest formålstjenlig for å motvirke kommersielt press i skolen.

Et annet virkemiddel er bevisstgjøring av elevene. Gjennom opplæringen skal skolen hjelpe elevene til bevissthet om og kritisk evne i forhold til reklame og markedsføring. Skolen har her en viktig oppgave i å formidle kunnskap og bevisste holdninger til forbruk, kommersialisering og kjøpepress allerede fra skolestart.

Departementets forslag til lovtekst

Departementet foreslår slik ny § 9–6 i opplæringsloven:

§ 9–6 Om reklame i skolen

Skolen skal sørge for at elevene ikke blir utsette for reklame som er eigna til å skape kommersielt press eller som i stor grad kan påvirke haldningar, åtferd og verdjar, mellom anna på skolens område, i lærebøker og andre læremiddel som blir nytta i opplæringa. Departementet kan gi nærmare forskrifter.

Departementet foreslå ny § 7 – 1A i ny privatskolelov med samme ordlyd som ovenfor.

Departementets merknader til ny § 9–6 i opplæringsloven og ny § 7–1A i ny privatskolelov

Bestemmelsene pålegger skolen en plikt til å sørge for at elevene ikke utsettes for reklame som er egnet til å skape kommersielt press eller som i stor grad kan påvirke holdninger, atferd og verdier. Det blir spesielt pekt på skolens område, lærebøker og læremidler da dette er sentrale deler av elevenes skolehverdag, men dette er ikke ment å være en uttømmende opplisting.

Bestemmelsen vil i praksis bety at det ikke vil være tiltatt med noen form for reklame som skolen mener vil kunne ha en uheldig påvirkning på elevene, samtidig som den åpner for at reklame m.m. som ikke er skadelig fortsatt kan benyttes. Bestemmelsen er fleksibel ved at vurderingen av hva som er uønsket eller uheldig påvirkning vil variere avhengig av elevenes alder og modenhet.

Bestemmelsen er ikke ment å ramme bruk av internett, tv, aviser, blader m.m. som ledd i undervisningen. Bedriftsbesøk og partnerskap mellom skole og lokalt arbeids- og næringsliv vil falle utenom bestemmelsen.

Med "skolens område" er ment bygningsmassen innvendig og utvendig, skolegården og eventuelt annet uteareal. Noen skoler bruker eksterne bygninger til undervisningslokaler og svømmeundervisning, eller eksterne trenings- og sportshaller som gymsal. Eventuell reklame i disse bygningene vil ikke rammes av lovbestemmelsen.

Bestemmelsen gjelder for alle skoler med offentlig godkjenning, både grunnskoler og videregående skoler.

I lovtekstene står det at "skolen skal sørge for..". Det presiseres for ordens skyld at når det gjelder opplæringsloven, er det skoleeier (kommune og fylkeskommune) som har det formelle ansvaret for å vurdere hvilke reklameformer som er akseptable eller ikke. Når det gjelder skoler som drives etter privatskoleloven er det tilsvarende ansvaret lagt til styret. Kommuner, fylkeskommuner og styrene bør selv kunne avgjøre hvem som skal ha myndighet til å foreta slike vurderinger. Dette innebærer for eksempel delegering til ledelsen ved en enkelte skole.

Fylkesrådmannens vurderinger

Fylkerådmannen mener departementet har kommet fram til en god balanse i lovforslaget som sikrer elevene fra å bli utsatt for unødvendig reklamepåvirkning samtidig som bestemmelsene ikke skaper vansker for elevers bruk av internett, tv, aviser og blader m.m. som ledd i opplæringen.

Fylkesrådmannens forslag til vedtak

Østfold fylkeskommune slutter seg til departementets forslag til lovregulering av reklame i skolen.

Sarpsborg, 28.11.2006

Atle Haga
fylkesrådmann

Egil F. Olsen
Fylkesdirektør

Protokollutskrift fra møte i opplæring, kultur og helsekomiteen 14. desember 2006:

Saksnr.:	2005/4258
----------	-----------

Sak A nr. 98/2006 – Høring om forslag til endringer i opplæringsloven og friskoleloven med bl.a. forslag om lovregulering av reklame i skolen

Fylkesrådmannens forslag til vedtak:

Østfold fylkeskommune slutter seg til departementets forslag til lovregulering av reklame i skolen.

Opplæring, kultur og helsekomitéens behandling:

Representanten Erlend Wiborg (Frp) fremmet følgende endringsforslag:

Østfold fylkeskommune(ØF) slutter seg ikke til departementets forslag til lovregulering av reklame i skolen. ØF mener at dette er et spørsmål som hver enkelt skole selv må vurdere i samråd med foreldrene og elevene. Et generelt forbud vil i tillegg skape store problemer for skolene til å delta på diverse kultur og idrettsarrangementer. Elevrådene ved skolen mister også en vesentlig finansieringskilde.

Votering:

Fylkesrådmannens forslag ble satt opp mot Erlend Wiborgs (Frp) forslag. Erlend Wiborgs (Frp) forslag fikk to stemmer (Frp) og falt.

Opplæring, kultur og helsekomitéens vedtak lyder således:

Østfold fylkeskommune slutter seg til departementets forslag til lovregulering av reklame i skolen.